

նոր հայկաբան, (թիւ 3) բացի ուրիշ երկրորդական փոփոխութիւններէ, դժբաղդաբար այս հայկաբանն ալ իւր նախորդաց բաղդին արժանացաւ այս տարի, ինչ պատճառաւ, եթէ պատճառն ըսեմ մեծագոյն նկատմունք որ դէմքեր, նին խոփոխեցուցած են արդէն՝ բոլորովին կը զարանան ինչ դէմ, նարդելի ընթերցողաց կրնամ յիշել միայն թէ այս հայկաբանը որ իւր նախորդներէն վարչ չմնար հրմառութեամբ՝ տնօրէն էֆէնտիի գաղափարակից չլրացու յանցանքն ունեցած էր:

Երկու տարուան մէջ երեք հայկաբան հրատարած, և այսօր պայմանագրութիւնը լրանալու տարի մը կայ, չորրորդ մը կը փնտռուի որուն չենք գիտեր թէ ինչ ճակատագիր կ'ապաստէ Պատ. հոգաբարձուք որ խորհած են նոր դասատու մը ևս բերել, չեն գիտեր ան շուշտ թէ դասատուաց հմտութիւնը չէ որ պատճառ եղած է հայերէն լեզուի երկրորդական և ստորին դիրք մը ստանալուն, չեն գիտեր թէ ամեն հայկաբանը նոյն բաղդին պիտի արժանանան ցոր չափ մնայ այն թիւր սկզբունքն որ քորոզուած է անընդհատ 2 տարիէ իվեր աշակերտաց, և զոր զանց կրնան յիշել: Թող հարցնեն հրատարակող հայկաբաններուն, թող հարցնեն ներկայ և ապագայ բոլոր հայկաբաններուն: Գրանի որ ժողովրդեան օգուտը կը պահանջէ յայտնել ճշմարտութիւնը, քանի որ հոգաբարձուք, ուսուցիչք և պաշտօնեայք ազգին ծառայելու գիտակցութիւնն ունին, առանց վըշտանալու պէտք է լսեն արդար քրննադատութեան մը ձայնին: Վարձարանի թերութիւնները ուղղել, թէպէտ ոմանց անհաճոյ լինի, հանրութեան գոհացում տալ կը նշանակէ, հասարակաց կարծիք մը կայ ի Ռոստոմոյ որ չը հասկնար թէ ան ինչ կը ծառայեն այս փոփոխութիւնք, չը հասկնար թէ ինչ չու վարժարանի մէջ հայերէնը պարտաւորիչ չէ այս ինչ կամ այն ինչ տղու համար, (հայերէն դաս չառնող տղայ կայ և այնպէս բարձրագոյն կարգէ):

Եւ հասարակաց կարծիքը անձի հետ դործ չունի:

ՇԱԽԱՐՇ

1887 սեպտ. 7 Ռոստոմոյ

ՄԵՆԵՄԵՆՏԵՆ ՄԷՐԹՈՒՊ

... Խմբագիր,

Խնդրեմք սոյն յօդուածը անկողնակալութեամբ հրատարակելու բարեհաճելու ինչպէս առած մը կայ որ կրօնի գործաւոր դոգը, տուներն տէրը յանցաւոր կրնէ, միշտ ասոր կը նմանի Մանգուսի 5891 թրւոյն միջ հրատարակուած նամակը: պարեն նամակագիրը առանց խղճի նամակ մը գրած իբր թէ Մէնէմէնու ժողովրդեց թերութիւնը ուղած է հրատարակել, և երկանեան Սարգիսի գովեստը ըրած է, իրաւի մեզ մեծ զարմանք եղաւ և մեզի պէս շատերուն, թէ և չուղեցինք պատասխանել արդէն ըստ ինքեան ծիծաղելի ու չորրորդական գրութիւն մը էր, անշուշտ այսպէս գրելուն բան մը կ'ապաստէ երկանեան: Եւ գուցէ իրեն ալ պայտօն մը տայ զոնէ տեսչութիւն մը կ'ընէ:

Բայց չը գիտցողներ ճիշդ պիտի կարծեն և յօդուածագիր պարունակ իւր խաբեղէն պիտի խաբուու: ուր ուրիշ ժամանակ աւելի պիտի համարձակի սոյնպէս ստույգամբ լեցուն լուրեր հաղորդել: Նախ կըսէ թէ քանի տարիներ յառաջ մէկ քանի հարիւր տուն եղած տեղըս այժմ հազիւ թէ 30 տուն մնացած է, ասկիկայ մեծ սուտ մ'է՛: Մէն

Նէմէնու Հայք բնաւ երկու հարիւր տուն եղած չեն, և այսպէս լուր մը տալէն բան մը չը հետեւիր: Կ'ըսէ թէ Գաւառական երեսփոխանական ժողովը թաղականութեան պաշտօնը երկանեանի յանձնեց, այս ըսելով իւր ինչ աստիճան տգէտ մէկը ըլլալը կ'իմացնէ, արդէն երեսփոխանական ժողովը այդ իրաւասու թիւնը չունի, և այդպէս հակասահմանադրական որոշում մը չըներ և ըրած ալ չէ, այդ ծուռ որոշումը Մեքսիկեցի սրբազանը ըրած է: Իւր կամաց համեմատ, թէ և ասոր դէմ քանի քանի անգամներ բողոքած ենք: Բայց իւր բնութեան համեմատ բնաւ չը լսեր: և կրնէ թէ ինչ կուզէք եղիք բնաւ հոգ չեմք: Եւ ինչ:

Չորս տարիներէ ի վեր անխելի կը մնայ մեր ձայնը, Պ. նամակագիրը գովեստներ տուած է երկանեանի, կուղենք Ձեզ ծանօթացնել այս անձը, այնպէս մէկն է որ իր գործեկեղեցւոյ բանկայն է. և եթէ ինքը փնտռելու ըլլատ սրճարանները կրնան գտնուիլ: Եւ ասոր տարի յառաջ դպրոցիս անուամբ Մանգուսի բերել տուած է. կարգացած, և բնաւ դպրոց զոր կած չէ, արդէն կարգացող տղաք ալ չկայ պղտրիկ ըլլալուն: կարծեմք բնաւ ստակ տուած չէ. կրնաք տեսնալ թէ տեղեկանալ(1), այն ժամանակ ևս թաղական էր: այս անձը տասը տարի յառաջ սրբազան Հօր շնորհիւ թաղականութիւնէ դադարեցուցած ազգային գործերու յիսաւնուելու հրամանագիր զրկել տուած, այժմ հրաշքով մը իրեն այսպիսի հաճելի անձ մը եղաւ:

Գարոց չինել տուած է կըսէ. սուտ է, դպրոցը ազգը չինած և ազգին դարձով չինուած է, աս իրաւ է որ գուցէ մաս մ'ալ իւր կոկորդին բաժին հանած է, ինչու որ ան ժամանակ թաղականաց մէկն ալ ինքն էր: Եթէ Աստուած մի արասցէ թաղականութեան պաշտօն մը չունենայ: Կսկի ազգն տակն ու վրայ ընել, ամեն բան կը խառնէ մինչև որ ինքը պաշտօնի մը անցնի. և եթէ անցնելու ըլլա՞ր բնաւ ձեռքէ չը թողուր, ինչպէս հիմայ այսպէս կրնէ: Կրնէ թէ եկեղեցւոյ արդիւնք և եկամուտը աւելցած են, իրաւ է որ եկեղեցւոյ ունեցած գետնները ծախեց բնաւ ասի մը հող թող չը տարով, և մինչև անգամ գերեզմանատունի մէկ մասը ծախեց և ոսկորտիկ փողոցները ելան, ան ալ չնիշ գինով, 30 մէճիտի. թէ և սրբազան Հօր բողոքեցինք, բայց կըսէ թէ մնաս չունի թող ծախէ. Փոռնի մէջ ժանդարման հրատարակել տուինք, բայց սրբազանը դարձեալ չլսեց: Պատրիարքարանի դէմ կեցող մի մեզի պէս խեղճ ժողովուրդի ինչեր չըներ, կրնաք հետեւեցնել եկեղեցւոյ վրայ պարտքերը ծանրացած է դրամները կուտուի: մինչեւ եկեղեցին 14 հազար զշ կ'աւելու ունի և ծախան է 8 կամ 9 հազար դա. հեկան, քահանայի և վարժապետի ամսականը անվճար կը մնան միշտ, դեռ օրինաւոր թաղականաց օրով կը հատուցուէր ամսէ ամիս: Թէ և շատ անգամ բողոք ըրած ենք սոյն հակասահմանադրութեան դէմ, լայց բնաւ չը լսուի, ալ ճարներին հատաւ ուրիշ միջոց մը կը փնտռենք: Թէ և կուզենք չը խօսել, բայց ինչ օգուտ որ օր մը մնասը մեզի և ազգերնուս պիտի ըլլայ, դպրոց և եկեղեցի պիտի փակուի: Ինչպէս առած մը կայ որ կըսեն՝ կովը լուր կը մեռնի, բայց մնասը տուն կուղայ, և ինչ:

(6 Սորբէ-Բիւն)

1787 օգոստ 10 Մէնէմէն

(1) Սահիհ տիւր, պիւր բարա ալ մամըլը տըր:

ՏՕՔԹԵՕՐ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

Պատիւ կը համարի արգոյ հասարակութեան ծանուցանել թէ՛ այժմ իւր բնակութիւնն փոխար. րած է Բերայէ Պօլիս ի կէտիկ վա. չա Պախճէլի փողոց թիւ 1 տունն: Ուր կը գտնուի ամէն օր մինչ կէսօր իրեն դիմող աղքատ հիւանդներն յոյժ հաճելի եղանակաւ դարմա. նելու:

Մանկանց՝ չլային անձանց, ևս կանանց ամէն տեսակ տկարութեանց համար տօգթէօր կիրակոս. եանի դարմանելու եղանակն յոյժ հաճելի և վտանգէ ևս ազատ եղած է:

Տօքթէօր Կիրակոսեան ամէն եր. կուշարթի իւր տան մէջ մինչ կէս օր իրեն դիմող աղքատ հիւանդներն ամենայն խնամօք ձրի կը դարմանէ:

Ի Լ Ա Ն

Սապրք Մալուրուն սահիպ իմ. թիւազը Ալվադեան էֆէնտի, մաթ պամբըն պուլունտուղու Իսի խանընտա աշաղբտա պիւր մաղազ քիշատիլէ, նէֆիս գէլթիլ եաղր վէ լէգիզ շարապ վէ մասթիգա վէ ալեա ճինսինտէնտէ սապուն կէթիթ մէքտէ պուլունտուղունտան, մէմուռն օրմազըլը արղու իտէն, զաթլարըն թէյրիֆէլէր ինթար վլ տասվէթ օլունուր:

Մալիէ խաղիւնի ճէ իլսինտէն

Էնգարէ վէ Սիվրի հիսար վէ Մի խալըճ դաղալարը մէօճիտանի իւ. չին, միւպաեաա օլունաճաճ 25 պին քիլէ հընթա, 57-58 լիպրա սըզլէ. թիւտէ պուլունտուղ, վէ 15 պին քիլէսի Գէօթա հետաա վէ պաղը եէսի Էսկի չէհրտէ Էնգարէտէն կէօնտէրիլէճէք մէճուրա թէսիթ օլունաճա, վէ իհալէ թարիսինտէն իթիպարէն 5 կիւն զարֆընտա իէէ. իմաթա պաշլանըլըպ, նիհաեթ 30 կիւն զարֆընտա, թէմամէն ար. գաւը ալընմաճ, վէ պէշըր պին քիլէսի թէսիթ օլունտուղաճ, էս. մանը սիմ մէճիտի 19 զուրուչ հի. սապը իլէ, Խիւտալէնտիլեար վի. լանէթի էմվալընտան վէրիլմէք վէ իլլուրուն երիթիլմիճի կիւնիւ դա. ռարտաւէսի չէթիլըպ, 48 ստաթ սօնրա իհալէ օլունաճա զարթը, վէ չէրալիթի սալիլէ իլէ խաղիւնէճէ տալի միւնադաաաեա զօնուրտու. զունտան, վէ պէհէր քիլէսի 38 զուրուչտա մահէլլի թալիպի իւղէ. ինտէ պուլունտուղունտան, թէն. զիլի իլէ, իթաեա թալիպ օլունա. րան, վէ չէրաեթիթի սալիլէսի տա. խի անյամաճ իսթէնէնիլէրին մէճ. իսի մալիլէնէ միւրաճաաթ էլլէ. մէլէրի իլան օլունուր:

Յի 15 իլուլ սէնէ 1303 3—3

ՏԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՍԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՑ

և Է-Է 2Է-Է-Է

Յատակաղէժ պատկերով Վոսիորի

Վարժարանաց և ժողովրդեան համար

Յաւելուած

Կ. Պօլսոյ խաներուն ընդհ. ցուցակը

Աշխատեցեալ

Յ. Գ. ՓԱՆԱԳՆԵԱՆ

Պաշտօն իսթանպոլ մէքթիպլէր ինչն էճէմիլիէթի պուլունտան պու քիթապըճ, կէրէք քիթապ. ճըլարտա վէ կէրէք Պաղլէ դարու. սունտա սու. ճու տիւրքեանյարընտա 100 էր բարաեա սաթըլմազտա տըր:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ
ՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
Յուանաբէն լեզուի
—
Աշխատասիրեաց
ԻՆԻՉԱՆԻ Մ. ՊՕԶԱՃԵԱՆ
—
Հետեւողութեամբ
Հուշակաւոր Բերականաց
Լառսի, Կէսարի, Պաղլէ և
Լաւիւլ է Յիւսուի:

Սոյն նոր Բերականութիւնն, որ երեք հարիւր ևս երեսներէ կը բաղկանայ, իւր դրութեամբ բոլորովին կը տարբերի իւր նախորդներէն, և իւր մէջ կ'ամփոփէ Յուանսերէն լեզուի քերականական բոլոր նրբութիւններն, այնպէս որ ազգային վարժարանաց մէջ դորժածուծալու յոյժ քաջալարմար դասագիրք մ'է:

Գինն է 7 դահէկան:
Գինն ի գրատուն Պօղաճեան, Չաղմաճըլար-Եօգուչ, Սաղա-չէչ-մէի դէմ, թիւ 56:

ԹԱՆԻՄԻ ԳՐԱԿԱՆ

Գիթապը Առաքել էֆէնտինսոյ ու հիմնէթիլլէ թապ ու թէմիլ գըլընմը օլան իշպու եէնի քիթապ, քեաֆֆէլի մէքթիպլէրիմաճէ օգուլ թուրուլմազըլը ճիհէթ պէճիհէթ լանըլը պուլունտուղաա տըր, չիւնքի, զաթէն չօճուլար ինչն միւնտէրիճաթը բէք օլալ վէ բէքտէ ֆայիտէլի օլունտուղաա պաշա, էլ-գէմ օլան լուղէթիլլէ իւղէրիլէ հա. բէքէլը վէ ալեամէթլէր վաղ իտիլ միշ, վէ պիւր չօղտա արէպի վէ ֆա. իսի լուղէթիլլէրին մանէալարը պիւ. տիրիլմիշ տիր:

ADOPTÉ PAR LES HÔPITAUX DE PARIS
COTON IODÉ J. THOMAS
ԳՈՐԾՆ ԻՍԹԷ Ժ. ԹՕՄԱՍ

Պիրինի սընթի Էնգարըլարընտան, — ալթուն մէտալլ ալմը (Բարիս խաթախանէլլէրնտէ վէ Էնգարըլը մէքթիպլէրնէ միւ. քեաֆաթա նայիլ օլունու):

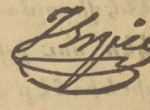
Իշպու Գօթոն իտէ, միճուտին տէրիլլէրնտէ Էստէ չէքմէթլէքտէ բէք իլէրնտէ օլունու, վէ պիւր իլէթ ես արը սըղընն չօնիլիւ ալմաղըլ ինչի, զաեթթէ թէնսալիլ տիր, վէ գուգմէթիտ իսթէնիլլէրնտէ գաւտար արթըլըլըպ վէ Էսթիլիլլէրնտէ Պու լամուլ, բէք ֆայիտէլի սուրէթտէ հարտալը քեաղըլարըն եէրիլի թուլմազաա օլունու կիպի, գրթօնթիլլիթ եաղընը, վէ Թաքսիլըն, վէ հաթթա չօղ տէֆաաա եաղըլարըն եէրիլի թուլթար վէ ինչի պիթիլիլ. պունտու ֆարիս խաթախանէլլէրնտէ բէք չօղ մէնֆաաթը կէօրիլմիշ տիր: Պու Էսթիլ պիւր թէրթիպ տիր քի, կէրէք իլմաթիլմ, կէրէք Պոնիլթ, վէ կէրէք Յիլիլ ինչն բէք միւ. ֆիտ տիր:

Շիլիլ 5 ֆրանք 50 սանթիթ օլունու, Թիւրքիս ինչն տէր օմահէլլի Պէչ. օլունու Մ. Գանճիլկ պիւրաալէրնտէ Էնգարախանէլլէրնտէ:

PASTILLES HOUDÉ
AU CHLORHYDRATE DE COCAINE
ԲԱՍԹԻՅ ՀՈՒՏԷ
Օ ԳՐՈՐԻՏԳՐԱԾ ՏԸ ԳՕԳԱԻՆ

Իշպու Փաթիլլի Հուտէ սանէսինտէ, պիւրիլէր մուհասանէթար կէօրիլմէ կէ պաշալմը տըր, չէօլէ քի, պօղապա տալիլ իլէթլէրնտէ, նէֆէս տար. լըղընտա, սէս գրըլարընտա, խրթիլա ես միտէ իսթիլլէրնտէ, վէ թըղէթէլլիլ օրիլլէրնտէ խաթալըլարտա, աղըլարը վէ սըղըլարը տէֆ վէ թէսիլի թիթիլլէրնտէ տիր. քէզալիլ կիճիլմէր վէ գըճըլանմաեա տէֆ թիթէրնտէ, վէ սէս ինչի պօղապ գուգմէթ վիթմէքտէ տիր. վէ միտէ եալարը վէ միտէ աղըլար, վէ միտէ սանէսը, վէ իսթիլլէրնտէ, վէ տէնիլ թուլթար ինչն բէք միւ. ֆիտ տիր:

Պաշտօնաւ Բարիստէ Յօպուրկ-Մէն-Տընի սօղաղընտա նմ 42 տէ օլունու, վէ պուրտա Մ. Գանճիլկ պիւրաալէրնտէ, վէ Մ. Գանճիլկեան պիւրաալէրնտէ Էնգարախանէլլէրնտէ, վէ սալիլ Էնգարախանէլլէրնտէ տալի պուլունտուղաա տըր:

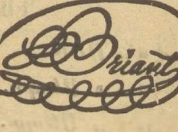
ASTHME ET CATARRHE
ԱՍԹՄ Է ԳԱԹԱՐՐ
(ՆէճէՍ ՏԱՐԼԸՐՈՐ ՎԷ ՆԷՋԻԷ)

Պու քէյֆիլլիլլէրնտէ Էսթիլ թէսիլլէրնտէ օլունտան սիկարէթլէր իլէ տէֆ օլունաճաաա տըրլար: Գուլթուսու 2 ֆրանք տըր:

Կէօքիլ սըղընտը, Էօքսիլիլ, նէզլէ, նէվրալթի, պունյար ինչն տալիլ միւ. ֆիտ տիր:

Հէր սիկարէթիլ իւղէրիլլէրնտէ պուլունտուղաա օլան իմաեա տիգաթ օլունալը տըր:

Պէյօղլուտա Մ. Գանճիլկ պիւրաալէրնտէ Պիրիլլէրնտէ նամ Էնգարախանէլլէրնտէ պուլունտուղաա տըր:

SIROP DE BRIANT
ՍԻՐՈ ՏԸ ՊՐԻԱՆ
Բարիստէ Էնգարախանէլլէրնտէ, իլլիլ
սօղապ ն. 150:
Իշպու չուրուպու, Թապիլլէրնտէ Էսթիլ տէնտէ պէքու, կէօքիլ Էսթիլ. լըղըլարը, վէ Էօքսիլիլ, վէ նէզլէ, վէ պոնիլթ, վէ գաթար, վէ կիրի վէ սալիլ ինչն թէրթիպ վէ թէնպիլ ինչ. մէքտէ տիրլէր: Մէքթիլ չուրուպ վի. եաալ չալուգ թէնսալիլ իտիլ, վէ զի. եաալ լէզիլ, վէ զի. եաալ Էնգարախանէլլէրնտէ պիրի տիր:
Շիլիլ 2 ֆրանք 25 սանթիթ տիր: Եւ ալթիլլէրնտէ իմաեա տիգաթ օլունալը տըր:
Պէյօղլուտա Մ. Գանճիլկ պիւրա. տըլէր Էնգարախ. նէսինտէ պուլուն. մաղաա տըր:

BLENNORRHAGIE
ՊԼԷՆՆՈՐԱԺԻ
Խորար Էօլունտա վէ եաթտա մէսա. նէտէ գուհուրա կէլէն չէտիտ վէ եա. խոտ Էսկի պէլ սօղաղըլըլ:
Եալընը պիր գալ կիւն զարֆընտա միտէ քի երդուլուգ, վէ պիր խթիլլէրնտէ Էնգարախ. միւ. քեաֆաթա օլունու, վէ Էսթիլլէրնտէ չիֆա պալիլ իտեր իւճ ԳԱՎԱ ՅՈՒՐՆԻԷ հապարար տիր:
KAVA FOURNIER
Հէր հապըն իւղէրիլլէրնտէ Գուլ-Յօքսիլ Կաթապա պուլունտուղաա տըր: Պունտու գուլթուսու 5 ֆրանք տըր: Էսթիլլէրնտէ Գանճիլլէրնտէ չիլիլ Է ֆրանք:
Բարիստէ Մալիլ մէյտանընտա 22 իւլմէրտա Տօգթ. Յուրիլլէ իմաղա պուլունտուղաա տիգաթ օլունալը տըր: Մ. Գանճիլկ Էնգարախանէլլէրնտէ պուլունտուղաա տըր: